

РЕФЛЕКСИВНО-ОЦІННА ДІЯЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Пахомова Н. Г.

доктор педагогічних наук, доцент

Ефективність і результативність корекційної роботи в значній ступені залежить від здатності й готовності фахівця до професійної діяльності, до самовдосконалення, розвинутих вмінь аналізу корекційно-педагогічної діяльності, самоаналізу та самооцінки, готовності до критичного ставлення до себе, як основи формування фахової компетентності.

Різним аспектам організації корекційно-педагогічної діяльності та проблеми підготовки дефектологів присвячені фундаментальні роботи українських вчених В. Бондаря, І. Дмитрієвої, С. Миронової, Ю. Пінчук, Т. Сак, В. Синьова, Є. Синьової, В. Тарасун, Л. Фомічової, О. Хохліної, М. Шеремет та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, поза увагою дослідників залишається аспект рефлексивно-оцінної діяльності, як основної умови ефективності корекційного процесу.

У зв'язку з цим, особливого значення набуває вміння рефлексивно-оцінної діяльності логопеда, що забезпечує аналіз готовності до клінічного аналізу патологічних явищ, психолого-педагогічного аналізу особливостей психічного і мовленнєвого розвитку, ефективність та результативність діагностичної, реабілітаційної, пропедевтичної, корекційної та консультативно-просвітницької діяльності. Складність і багатогранність корекційної діяльності зумовлює необхідність детального вивчення вміння рефлексивно-оцінного компоненту фахової діяльності логопедів з метою визначення основних аспектів активізації професійних знань і умінь та вибору ефективних методів та прийомів. Тому *метою* є дослідження стану сформованості вміння рефлексивно-оцінної діяльності як основи успішності корекційно-педагогічного процесу. *Завданнями* є: визначення критеріїв і показників рефлексивно-оцінного компоненту корекційно-педагогічного процесу та вивчення його стану сформованості у логопедів.

У сучасній психолого-педагогічній літературі рефлексія визначається як «процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів та станів» [5, с. 667]. Важливим є врахування того факту, що педагогічна рефлексія – це здатність педагога дати собі та своїм вчинкам об'єктивну оцінку, зрозуміти, як його сприймають діти, інші люди, передусім ті, з ким він взаємодіє в процесі педагогічного спілкування (Г. Коджаспіров). Для логопеда, так само як і для дитини, важливо бути зрозумілим, що означає бути визнаним, почутим, сприйнятим. Рефлексія вчителя заснована на процесі взаємовираження, який, на думку Ю. Кулюткіна і Г. Сухобської, передбачає не просто розуміння вчителем внутрішнього світу учня, але й розуміння того, як вона (дитина) розуміє педагога [3, с. 49]. Водночас, осмислення та розуміння майбутнім логопедом самого себе та того, як він у дійсності сприймається та оцінюється іншими учасниками педагогічного процесу (учнями, колегами, батьками), складає величезний потенціал його особистісно-професійного зростання. Як зазначає О. Федій: «Для того, щоб механізм рефлексії запрацював, учителю необхідно мати певні знання і про дитину, і про себе. Об'єктивну інформацію про власні особистісні якості, професійну майстерність учитель отримує в процесі самодіагностики (самотестування, самопостереження, самооцінювання тощо)» [7, с. 324].

Головним завданням корекційного педагога є створення загального позитивного емоційного тону та психологічно комфортних умов у процесі корекційної роботи як передумови її успішності і результативності. Рефлексивно-оцінна діяльність передбачає аналіз власних дій і станів, аналіз досвіду інших фахівців, узагальнення досвіду та перенесення найбільш ефективних засобів у практику своєї роботи; нестандартне бачення предмета педагогічної взаємодії, схильність до самостійного набуття знань та потребу у самоаналізі. Саморефлексія допомагає усвідомити свої успіхи та недоліки, стимулює вдосконалення фахової діяльності тощо [4, с. 124].

Вміння та бажання логопеда аналізувати власну корекційну діяльність, прагнення виявляти в ній помилки та недоліки – стають необхідною та достатньою умовою для самостійного оперативного корекційного процесу, професійного зростання та удосконалення. Відтак, розвиток рефлексивного інтегративного мислення є визначальним чинником усієї професійної діяльності.

Для якісної підготовки фахівця педагогічної професії (логопеда) важливо враховувати вимоги професії та особистісні характеристики, що обумовлюють професійні якості та забезпечують ефективність усієї корекційної діяльності. В сучасній психолого-педагогічній науці для висвітлення системи особистісних психологічних характеристик, що забезпечують певну професійну діяльність та окреслюють вимоги до неї, використовується поняття «професіограма» [2, с. 740-742]. Професіограма складається з переліку якостей, бажаних або необхідних для певної професії, та конкретних вимог до цих характеристик. У процесі підготовки логопедів до інтегративної діяльності потрібно орієнтуватися на певний зразок, а саме на

професіограму, яка б включала основні характеристики, необхідні для здійснення зазначеної діяльності та вимоги до них. Виходячи з цього, спробуємо визначити професійні властивості та якості, уміння і навички, загальні психологічні характеристики, що забезпечують високий рівень практичної реалізації логопедом інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань. При розробці професіограми логопеда ми спиралися на професійно значущі риси його особистості представлені в дослідженні Ю. Пінчук і визначені експериментальним шляхом. Вони являють собою якісні характеристики, що були виведені на підставі результатів комплексного обстеження працюючих фахівців і майбутніх логопедів. У дослідженні Ю Пінчук провідними якостями особистості логопеда визначені: *особистісно-етичні*, що передбачають наявність почуття обов'язку і громадянської відповідальності, гуманізм, щиросердя, толерантність, уважність, доброзичливість, свідоме ставлення до праці і дисциплінованість, вимогливість, принциповість, скромність, товариськість, об'єктивність, самокритичність, високу моральну культуру, оптимізм, артистизм, загальну ерудованість, терплячість і наполегливість; *індивідуально-психологічні* – широта і глибина пізнавальних інтересів, гнучкість, ясність і критичність розуму, висока пізнавальна активність, потреба в самоактуалізації, позитивна Я-концепція, винахідливість, емоційна чуйність та стійкість, розвинутий мовленнєвий слух; довгочасна пам'ять, гнучкість, спостережливість, воля, великий обсяг і розподіл уваги, культура темпераменту, об'єктивна самооцінка; *педагогічні* – високий рівень професійно-педагогічної підготовки, інтерес до професійної діяльності, любов до праці і до дітей, емпатія, бажання допомогти людям з вадами мовлення їх позбутися, дотримання правил деонтології, педагогічний такт, педагогічне мислення, педагогічна інтуїція; професійно-педагогічна працездатність, прагнення до науково-педагогічної творчості, висока культура мовлення (фонетична чіткість, емоційність, експресія, змістовність і виразність мовлення), почуття гумору [4, с. 129].

Активну участь у складанні професіограми логопеда в результаті інтегративної підготовки пропонувалося взяти учасникам експериментального дослідження. Цей вид діяльності був складовою частиною виявлення та формування рефлексивно-оцінних умінь і навичок логопедів. Створена професіограма слугувала певним зразком-орієнтиром для активізації рефлексивної діяльності логопеда, саморозвитку та стимуляції його творчої активності в інтегративній діяльності та корекційно-педагогічному прогнозуванні. Так, серед визначальних рекомендацій щодо корекційної діяльності успішного логопеда були визначені такі шість основних характеристик: гуманістична особистісно зорієнтована позиція логопеда (визнання людини як абсолютної цінності, толерантність, духовна світоглядна спрямованість, доброзичливість та милосердя, орієнтація на позитивне в дитині); сформованість інтегративного мислення (компетентність у корекційно-педагогічній діяльності; розвиненість інтегративного мислення; сформованість інтегративних медико-психологічних і педагогічних знання, вміння та навички діагностичної, пропедевтичної, абілітаційної, реабілітаційної, консультативно-просвітницької і корекційної роботи з різною категорією дітей); стресостійкість (вміння реалізувати засоби та технології самотерапії у особистісному розвитку і самостворенні та професійній діяльності); комунікативна активність та врахування особливостей взаємодії з вихованцем (довіра, стриманість, дипломатичність, повага); адекватність самооцінки (розвиток рефлексивного мислення, прагнення до самоаналізу та професійного саморозвитку); емоційно-вольові характеристики: чутливість, впевненість у собі та своїх професійних діях, емоційна стійкість, адекватність невербальної поведінки (як наслідок високої розвиненості самоконтролю), розвинена емпатія, альтруїстичні переживання педагога по відношенню до дітей.

Відтак, за результатами експериментального дослідження визначено, що морально-етичні характеристики спонукають людину до професійної рефлексії та забезпечують психологічний комфорт у процесі корекційної роботи.

Обов'язковим елементом у визначенні ступеня сформованості професійної підготовки та готовності студента до інтегративної професійної діяльності (за рефлексивно-оцінним критерієм) стає сформованість його ціннісного ставлення до власної особистості та особистості дитини. Ціннісне ставлення до людини як об'єкта корекційно-педагогічного впливу ґрунтується на вихідній тезі про людину як абсолютну цінність та найвищу субстанцію. «Ціннісне ставлення до людини має розглядатися як особливий аспект гуманізації відносин, оскільки людина, що є їхнім суб'єктом, сама стає головною цінністю й безпосереднім об'єктом їхньої взаємодії» [2, с. 990]. Стратегічними напрямками розвитку ціннісного ставлення педагога у структурі його корекційно-педагогічної діяльності визначаються: постійне дотримання гуманістичних принципів, норм і вимог у взаєминах із вихованцями; альтруїстичний характер переживань і почуттів логопеда по відношенню до дітей; визнання потреб та інтересів дитини, її права на позитивне волевиявлення; орієнтація на позитивні риси особистості; здатність до самовдосконалення; віра в успішність корекційно-педагогічної роботи; доброзичливість, довіра, співчуття, співпереживання, своєчасна допомога учневі, добротність і милосердя; переживання глибокого задоволення від роботи та піклування про дітей; високий рівень емпатії.

Таким чином, розвинене ставлення до іншої людини як цінності в критеріальному вимірі стану сформованості професійної підготовки логопедів та готовності педагога до корекційної діяльності означає, *по-перше*, прагнення і здатність логопеда до емпатії (співпереживати дитячій радості й горю, успіхам й невдачам тощо); *по-друге*, сприйняття дитини такою, яка вона є, бажання логопеда зрозуміти дитину та її відчуття й переживання; *по-третьє*, всіляке сприяння педагогом досягненню вихованцем значущих цілей у повсякденній

корекційній діяльності.

При виділенні показників сформованості рефлексивно-оцінного компоненту професійної підготовки логопедів ми виходили з того, що ціннісні орієнтації особистості визначаються як «вибіркова, відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей» [1, с.357]. Формування цих якостей відбувається в процесі професійного становлення, активної участі у самоосвіті, самовдосконаленні та самовихованні.

Відтак, рефлексивно-оцінний критерій професійної підготовки логопедів ми представляємо як сукупність двох компонентів: *корекційно-рефлексивного* та *рефлексивно-ціннісного*. Відповідно визначаються три групи показників рефлексивно-оцінного критерію, а саме:

– готовність до професійного самоаналізу знань у корекційно-педагогічному процесі (здатність до концептуального аналізу та інтерпретації корекційного процесу в широкому соціокультурному контексті, висока оцінка особистісного в процесі засвоєння знань та їх реалізації у корекційній діяльності; демонстрування навичок самоаналізу власних творчих та інноваційних потенціалів – самооцінки здібності до корекційної діяльності, здатності до саморозвитку, професійного самовдосконалення);

– здатність до рефлексії корекційно-педагогічної діяльності та прагнення до професійного саморозвитку (здатність до цілісності і повноти сприйняття корекційного процесу – відображення у свідомості реципієнта об'єкта пізнання як перцептивного системного утворення, що складається із взаємодіючих між собою перцептивних частин і має особливі інтегративні властивості та взаємовідношення; – осмислення і переосмислення суб'єктом корекційно-педагогічного досвіду, самоаналіз і самооцінка особистістю логопеда власної свідомості, самоусвідомлення корекційних проблем і перспектив духовного збагачення і професійного самовдосконалення, що відбувається у різних видах рефлексії (інтелектуальній, комунікативній, тотальній) і на її декількох рівнях (раціональному, діалогічному, критичному, діяльнісному, перетворювальному) з метою самопізнання, самореалізації, самопроекування системи життєвих і професійних відносин; задоволеність під час логопедичних занять як самим процесом оволодіння корекційною діяльністю, так і її результатами; виявлення зацікавленості до цього аспекту професійної підготовки; засвідчення високого ступеня самостійності у виконанні професійних завдань; бажання якомога повнішого розвитку здібності до інтеграції знань у корекційній діяльності; вміння взяти на себе відповідальність за результати корекційної діяльності);

– обґрунтованість і розвиток ціннісного ставлення до особистості дитини (глибина розуміння сутності корекційної педагогічного процесу – вбачається в осмисленні об'єктивної корекційної дійсності, взаємопроникненні корекційно-пізнавального універсуму і внутрішнього світу особистості; мисленнєве відтворення корекційно-пізнавального універсуму в єдності його явищ і процесів через ототожнення суб'єктивних асоціацій, концепцій, оцінок, інтерпретацій з об'єктивною корекційно-педагогічною реальністю; досконалість передачі ціннісного ставлення до сутності корекційно-педагогічного процесу, виявлення значення переживань (суб'єктивних і об'єктивних), глибинне проникнення в корекційно-педагогічну дійсність та її критичне осмислення; прагнення і здатність педагога співпереживати дитячій радості й горю, успіхам і невдачам; бажання вчителя зрозуміти дитину та її відчуття, що вона переживає; всіляке сприяння логопедом досягненню вихованцем значущих цілей у повсякденній корекційній діяльності).

До експериментального дослідження було залучено 1052 студента та магістранта очного та заочного відділень, а також 136 педагогів-слухачів логопедів що навчались на курсах підвищення кваліфікації. На основі визначених показників *рефлексивно-оцінного* критерію та за допомогою підібраних організаційних форм і методів діагностування були визначені рівні (високий, достатній, середній і низький) сформованості зазначеного компоненту професійної підготовки логопедів. Результати сформованості рефлексивно-оцінної діяльності представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл учасників за рівнями рефлексивно-оцінної діяльності (%)

Учасники експерименту	Розподіл учасників за рівнями сформованості рефлексивно-оцінної діяльності (%)			
	Високий	Достатній	Середній	Низький
Експериментальні групи (1052 осіб)	3,7 (39)	5,9 (62 осіб)	23 (242 осіб)	67,4 (709 осіб)

Аналіз отриманих експериментальних даних свідчить про переважно низький 67,4% (709 осіб) рівень сформованості рефлексивно-оцінної діяльності. Лише 3,7% (39 осіб) мають високий, 5,9% (62 особи) – достатній та 23% (242 особи) – низький рівні сформованості зазначеної діяльності.

Результати дослідження серед логопедів спеціальних і загальноосвітніх навчальних закладів виявились наступними: понад 70% освітян мають середній (33,8%) і низький (39%) рівні сформованості рефлексивно-оцінної діяльності. Високий виявлено лише у 5,1% (7 осіб), а достатній – 22,1% (30 осіб) (див. табл. 2).

Рівні сформованості рефлексивно-оцінної діяльності (%)

Групи логопедів за стажем роботи (вибірка логопедів 136 осіб)	Розподіл логопедів за рівнями сформованості рефлексивно-оцінної діяльності (%)			
	Високий	Достатній	Середній	Низький
до 5 р. (22 осіб)	4,5 (1)	4,5 (1)	50 (11)	41 (9)
до 10 р. (56 осіб)	1,8 (1)	42,9 (24)	19,6 (11)	35,7 (20)
до 15 р. (20 осіб)	5(1)	5 (1)	50 (10)	40 (8)
до 20 р. (23 осіб)	8,7 (2)	8,7 (2)	26 (6)	56,6 (13)
понад 20 р. (15 осіб)	13,3 (2)	13,3 (2)	53,3 (8)	20 (3)
Усього	5,1 (7)	22,1 (30)	33,8 (46)	39 (53)

Аналіз результатів експерименту уможливив висновок про доцільність спеціального навчання майбутніх і працюючих логопедів, спрямованого на підвищення рівня рефлексивно-оцінної діяльності з урахуванням особливостей та потенційних можливості майбутніх фахівців. Отже, *рефлексивно-оцінна* діяльність пов'язана з узагальнюючо-підсумковою діагностикою рівня сформованості необхідних знань, умінь та навичок майбутнього логопеда, що складають сутність його професійної компетентності та світогляду педагога-гуманіста, як основи ефективності корекційно-педагогічного процесу. Проявляється у сформованості оцінного ставлення логопеда до корекційної діяльності, визначенні цінності професійної діяльності, її концептуальному осмисленні, інтерпретації її як соціокультурного феномену. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розробці технологій інтегративного навчання з урахуванням рефлексивно-оцінного компоненту.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. 2. **Енциклопедія освіти** / [гол. редактор В. Г. Кремень] / Акад. пед. наук України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 3. Кулюткин Ю. Н. Личность : внутренний мир и самореализация / Ю. Н. Кулюткин, Г. С. Сухобская – М. : Просвещение, 1996. – С. 49 – 61. 4. Пінчук Ю. В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда : дис. ... канд.. пед. наук : 13.00.03 / Пінчук Юлія Володимирівна. – Київ, 2005. – 220 с. 5. **Психолого-педагогический словарь** / [сост. Е. С. Рапацевич]. – Минск : Соврем. слово, 2006. – 928 с. 6. **Современный словарь иностранных слов**. – М. : Русский язык, 1992. – 740 с. 7. Федій О. А. Теорія і практика підготовки педагогів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Федій Ольга Андріївна. – Полтава, 2010. – 500 с. 8. **Философский энциклопедический словарь** / гл. ред. : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

References

1. **Goncharenko S. U.** Ukrayinskiy pedagogichnyy slovník / Semen Ustinovich Goncharenko. – K. : Libld, 1997. –376 s. (ukr). 2. **Entsiklopediya osviti** / [gol. redaktor V. G. Kremen] / Akad. ped. nauk Ukrayini. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s. (ukr). 3. **Kulyutkin Yu. N.** Lichnost : vnutrenniy mir i samorealizatsiya / Yu. N. Kulyutkin, G. S. Suhobskaya – M. : Prosveschenie, 1996. – p. 49 – 61 (rus). 4. **Pinchuk Yu. V.** Sistema profeslynoyi kompetentnosti vchitelya-logopeda : dis. ... kand.. ped. nauk : 13.00.03 / Pinchuk Yuliya Volodimirivna. – KiYiv, 2005. – 220 s. (ukr). 5. **Psihologo-pedagogicheskiy slovar** / [sost. E. S. Rapatsevich]. – Minsk : Sovrem. slovo, 2006. – 928 s. (rus). 6. **Sovremennyiy slovar inostrannyih slov**. – M. : Russkiy yazyik, 1992. – 740 s. (rus). 7. **Fediy O. A.** Teoriya i praktika pidgotovki pedagogiv do vikoristannya zasobiv estetoterapiyi u profesiyiniy diyalnosti : dis. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Fediy Olga Andriyivna. – Poltava, 2010. – 500 s. (ukr). 8. **Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar** / gl. red. : L. F. Ilichev, P. N. Fedoseev, S. M. Kovalev, V. G. Panov. – M. : Sovetskaya entsiklopediya, 1983. – 840 s. (rus).

Пахомова Н.Г. Рефлексивно-оцінна діяльність в контексті ефективності корекційно-педагогічного процесу.

У статті охарактеризовані рефлексивно-оцінні основи професійної діяльності логопедів. Розкрита сутність поняття «рефлексія». Проаналізована професіограма логопеда. Розглянуті якісні і кількісні показники рефлексивно-оцінного компоненту професійної діяльності корекційних педагогів. Рефлексивно-оцінний критерій професійної підготовки логопедів включає сукупність двох компонентів: корекційно-рефлексивного та рефлексивно-ціннісного. Визначені параметри оцінки та обґрунтована необхідність підвищення рівнів самоаналізу та самоконтролю. Експериментально вивчено стан сформованості рефлексивно-оцінної діяльності логопедів та визначені рівні. Аналіз отриманих експериментальних даних свідчить про переважно низький рівень сформованості рефлексивно-оцінної діяльності серед майбутніх логопедів та середній і низький серед працюючих логопедів. Особлива увага надається визначенню та характеристиці умовам підвищення корекційного процесу. Встановлено, що рефлексивно-оцінна діяльність пов'язана з узагальнюючо-підсумковою діагностикою рівня сформованості необхідних знань, умінь та навичок майбутнього логопеда, що складають сутність його професійної компетентності та світогляду педагога-гуманіста, як основи ефективності корекційно-педагогічного процесу.

Ключові слова: рефлексія, оцінка, критерії і показники, професіограма, професійна підготовка логопеда.

Пахомова Н.Г. Рефлексивно-оценочная деятельность в контексте эффективности коррекционно-педагогического процесса.

В статье охарактеризованы рефлексивно-оценочные основы профессиональной деятельности логопедов. Раскрыта сущность понятия «рефлексия». Проанализирована профессиограмма логопеда. Рассмотрены качественные и

количественные показатели рефлексивно-оценочного компонента профессиональной деятельности коррекционных педагогов. Рефлексивно-оценочный критерий профессиональной подготовки логопедов включает совокупность двух компонентов: коррекционно-рефлексивного и рефлексивно-ценностного. Определены параметры оценки и обоснована необходимость повышения уровней самоанализа и самоконтроля. Экспериментально изучено состояние сформированности рефлексивно-оценочной деятельности логопедов и определены уровни. Анализ полученных экспериментальных данных свидетельствует о преимущественно низком уровне сформированности рефлексивно-оценочной деятельности среди будущих логопедов и среднем и низком среди работающих логопедов. Особое внимание уделяется определению и характеристике условиям повышения коррекционного процесса. Установлено, что рефлексивно-оценочная деятельность связана с обобщающе-итоговой диагностикой уровня сформированности необходимых знаний, умений и навыков будущего логопеда, составляющих сущность его профессиональной компетентности и мировоззрения педагога-гуманиста, как основы эффективности коррекционно-педагогического процесса.

Ключевые слова: рефлексия, оценка, критерии и показатели, профессиограмма, профессиональная подготовка логопеда.

Pakhomova N.G. Reflexive-evaluation activities in the context of the efficiency of correctional and pedagogical process.

The article described reflective-evaluative bases of professional work of speech therapists. The essence of the concept of 'reflection' is disclosed. Analyzed the profессиogram of speech therapist. Considered the qualitative and quantitative indicators reflective-assessmentive component of the professional activity of correctional educators. Reflexive-evaluation criterion of professional training speech therapists includes a combination of two components: a correctional - reflective and reflexive-valuable. Evaluation parameters are defined and the need for increased levels of self-awareness and self-control are identified. Experimentally studied the state of formation of reflexive - assessment activities of speech therapists and the levels are defined. Analysis of the experimental data testifies predominantly low level of formation of reflexive - assessment activities of future speech therapists and medium and low of working speech therapists. Particular attention is paid to the identification and characteristic of the conditions of improving correctional process. Established that the reflective-assessment activities associated with the generalizing- final diagnosis of -level of formation of the necessary knowledge and skills of the future speech therapist, constituting the essence of his professional competence and teacher-humanist outlook as the basis of the efficiency of correctional - pedagogical process.

Keywords: reflection, evaluation, measures and indicators, profессиogram, training of speech therapists.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2014 р.

Статтю прийнято до друку 16.09.2014 р.

УДК 37.016:81367=161.2

**ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО СИНТАКСИС
В ПОЧАТКОВОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКА МОВА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ШКОЛАХ**

Пімськова К.О.

Зміни в соціально-політичному житті та реформування освіти в Україні, що є вимогою часу, знайшли своє відображення в законодавчих та державних документах, зокрема Законі про освіту, Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Державній національній програмі «Діти України» та Концепції мовної освіти.

У державному стандарті початкової освіти з української мови для 1-4 класів визначено основну змістову лінію – комунікативну, яка передбачає розвиток усного та писемного мовлення учнів, вміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу. Мета викладання мови полягає у підвищенні теоретичного й методичного рівнів навчання рідної мови в початковій школі, у формуванні в учнів уміння будувати висловлювання в межах доступних для них тем і типів текстів, у збагаченні словникового запасу молодших школярів, що є одним із основних напрямів розвитку мовлення.

Курс української мови – важлива складова частина загального змісту початкової освіти, оскільки знання рідної мови є основним засобом реалізації власних потреб, запорукою успішної пізнавальної діяльності та засвоєння знань з шкільних дисциплін, разом з тим він є окремим навчальним предметом з сумою знань про мову. Основна мета курсу – дати певний обсяг знань про мову та мовленнєві вміння, забезпечити мотивацію навчання рідної мови, розвиток і вдосконалення вмінь і навичок усного й писемного мовлення. Початковий курс української мови є пропедевтичним стосовно систематичного курсу, який вивчається в середній ланці загальноосвітньої школи. Основними завданнями початкового навчання є формування в молодших школярів умінь усвідомлено говорити й писати, збагачення мовлення, надання початкових відомостей з мови, розвиток уваги й інтересу до мовлення (свого й чужого), розширення уявлень про навколишню дійсність, сприяння загальному розвитку учнів.

Отже, серед системи знання про мову, сформованість синтаксичних знань і умінь складають основи успішності оволодіння новими знаннями та комунікативною діяльністю в цілому, що пов'язано з формуванням